

Klimaatwand

Samenwerken aan duurzame gebiedsontwikkeling in Rijnenburg

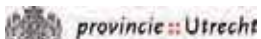
Klimaat en duurzaamheid zijn steeds belangrijkere uitgangspunten voor gebiedsontwikkeling. De opkomst van het Cradle to Cradle denken en de grote aandacht voor klimaatverandering hebben hieraan bijgedragen. Voor het gebied Rijnenburg zijn deze opgaven vanaf het begin van de planontwikkeling een belangrijk uitgangspunt. Maar hoe deze aspecten te verwerken in een structuurvisie?

DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Gemeente Utrecht

provincie :: Utrecht

De gemeente Utrecht, de provincie Utrecht en Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden nemen klimaat en duurzaamheid mee als uitgangspunten bij gebiedsontwikkeling. In het klimaatatelier Rijnenburg werken zij samen aan nieuwe oplossingen. Dit heeft geleid tot een vernieuwende structuurvisie voor een duurzame woon-, werk- en recreatieomgeving.

De opgave Rijnenburg is een locatie van ongeveer 1.000 hectare, in de oksel

van knooppunt Oudenrijn ten westen van Utrecht. De gemeente Utrecht wil hier maximaal 7.000 woningen met kleinschalige bedrijvigheid en recreatie realiseren. Vanaf het begin van het planvormingsproces werken de drie partijen samen in het klimaatatelier om deze opgaven op een klimaatbestendige en duurzame manier in te vullen. Het doel van het klimaatatelier is het leveren van bouwstenen voor de structuurvisie en deze verwerken in de structuurvisie voor Rijnenburg. De focus

van de bouwstenen ligt daarbij op adaptatie aan klimaatverandering, het beperken van CO₂-uitstoot, het creëren van een gezonde leefomgeving en het sluiten van kringlopen geïnspireerd op het Cradle to Cradle principe. Door het verbinden van duurzaamheid en klimaatbestendigheid is het mogelijk om een veilige en gezonde leefomgeving te ontwikkelen voor nu en later. Het proces van bouwstenenontwikkeling is gestart met een inspiratiebijeenkomst gevolgd door een charrette

(tweedaagse ontwerpworkshop) waarbij een eerste ontwerp voor Rijnenburg is gemaakt. De boodschap vanuit de inspiratiebijeenkomst was Rijnenburg zo te ontwerpen dat het gebied meerwaarde oplevert, niet alleen op het niveau van Rijnenburg zelf, maar vooral ook voor de omgeving. Bijvoorbeeld proberen méér dan zelfvoorzienend te zijn voor water en energie.

Procesmodel Climate and the City

Voor de organisatie van het klimaatatelier is het procesmodel 'Climate and the City' ingezet (een door Grontmij ontwikkelde methode). Dit model koppelt maatregelen en ambities aan elkaar op een wijze die aansluit op de opgaven die in een gebied spelen. In Rijnenburg zijn de pijlers water & veiligheid, leefklimaat, CO₂-reductie, economie & infrastructuur en natuur & landschap onderscheiden. Voor elk van deze pijlers zijn na de charrette via werksessies en deelonderzoeken bouwstenen bedacht. Door deze ruimtelijk te combineren, gebruikmakend van de lagenbenadering, wordt duidelijk welke ambitie haalbaar is in Rijnenburg. "Uitzonderlijk is hier een slimme verplechting van klimaatdoelstellingen, innovaties, transitie van traditionele processen en meervoudig ruimtegebruik", aldus Martine Sluijs, programamanager Klimaat op Orde bij de provincie Utrecht.

Tekenen en rekenen

Als ondersteunend instrument bij het uitwerken van de structuurvisie is het instrument Duurzaam Ontwerpen ontwikkeld. Dit instrument koppelt een digitale tekentafel aan een programma dat aan de hand van criteria scores berekent voor verschillende aspecten van duurzaamheid. Op de tekentafel wordt het ontwerp, met daarin de bouwstenen van het klimaatatelier, samen met de ontwerpers van de structuurvisie ingevoerd en op duurzaamheid beoordeeld. Vervolgens helpt Duurzaam Ontwerpen keuzen op het gebied van duurzaamheid en klimaat inzichtelijk te maken en te optimaliseren. Het is een communicatie-instrument waarmee ontwerpers, adviseurs en beleidsmedewerkers samen op zoek zijn gegaan naar één gezamenlijk ontwerp.

Een duurzame structuurvisie

Het doorlopen proces heeft geleid tot een bijzondere structuurvisie. Klimaat en duurzaamheid zijn door de gehele structuurvisie verweven. Het instrument structuurvisie biedt mogelijkheden om vooral de ruimtelijke aspecten van een duurzame inrichting op hoofdlijnen vast te leggen. In de structuurvisie zijn de doelen op het gebied van klimaat en duurzaamheid opgenomen, zijn strategieën uitgewerkt en is aangegeven hoe deze kunnen worden

ingevuld. De structuurvisie vormt het kader voor verdere uitwerking.

Continu proces De inspraakprocedure rond de structuurvisie is inmiddels afgerond en naar verwachting zal het Utrechtse college van burgemeester en wethouders de structuurvisie Rijnenburg in januari 2010 vaststellen. De ontwikkeling van Rijnenburg zal in de komende jaren verder worden uitgewerkt. Het ontwikkelen van een duurzame en klimaatbestendige woonomgeving is een continu proces. Het streven is om Rijnenburg met de meest recente kennis en technologieën te blijven vormgeven.

De provincie Utrecht, gemeente Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden werken aan een Toolbox waarin ideeën en ervaringen uit Rijnenburg worden opgenomen. ■

Iconen

Het ontwikkelproces van het Klimaatatelier heeft onder andere geleid tot 6 iconen die vervlochten zijn met de opzet van de structuurvisie.

- 1 Om te beginnen is het landschap zelf duurzaam. Dit icoon is een kwalitatief hoogwaardig landschap waar gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt, én dat kan omgaan met klimaatverandering. In een duurzaam landschap wordt de functie wonen ingepast in een groen-blaue structuur waarin waterberging en ecologische verbondenheid centraal staan.
- 2 In een gezonde leefomgeving staat de bewoner centraal. De omgeving nodigt uit tot gezond bewegen, heeft een goede lucht- en geluidskwaliteit en maakt dat mensen zich prettig en sociaal veilig voelen. Voorbeelden hiervan zijn de korrelgrootte van de woonclusters, de afstand tot de basisvoorzieningen en een fijnmazig vervoernetwerk.
- 3 Het Community lab speelt in op technieken van de toekomst en bouwt flexibel. Bedrijven, bewoners en overheden bouwen samen een cluster woningen waarin nieuwe technologieën worden uitgetest als onderdeel van een duurzame lifestyle. en doen ervaring op met duurzaam, klimaatbestendig en Cradle to Cradle bouwen.
- 4 Om voorbereid te zijn op klimaatverandering wordt waterrobuust gebouwd. In het natte noordelijke deel van Rijnenburg worden waterberging en veenbehoud gecombineerd met innovatieve bouwvormen.
- 5 Door afval-, sanitatie- en energiesystemen te verknopen kunnen kringlopen worden gesloten en kan afval worden benut. Onderzocht wordt welke technieken het meest toepasbaar zijn op verschillende schaalniveau's, een huis, cluster en heel Rijnenburg.
- 6 Evenveel of meer energie opwekken dan gebruiken. Daaraan levert de klimaatwand een bijdrage. Tegelijk zuivert deze multifunctionele wand langs de snelweg de lucht en reduceert hij geluid.

Met het ontwikkelen van deze iconen worden containerbegrippen als duurzaamheid en klimaatbestendigheid omgezet in wooncomfort voor de lange termijn waarin klimaatverandering een belangrijke plek heeft gekregen.